

А.А. Бурячок

ОРФОГРАФІЧНИЙ
СЛОВНИК
УЧНЯ

*Схвалено комісією з української мови
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 81.2УКР-4
Б92

Схвалено комісією з української мови
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України
(лист №1.4/18-Г-363 від 29.06.2010)

Бурячок А.А.

Б92 Орфографічний словник учня. — Тернопіль:
Навчальна книга – Богдан, 2015. — 288 с.

ISBN 966-7437-41-8

Орфографічний словник української мови розрахований на школярів, студентів та широкий загал людей, які користуються державною мовою в повсякденному житті. Він відображає сучасний стан розвитку всіх сфер літературної мови, включаючи й найновіші запозичення. Словник містить близько 22-х тисяч слів, в основному тих, що можуть становити труднощі щодо їх написання.

ББК 81.2УКР-4

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 966-7437-41-8

© Навчальна книга – Богдан, 2015

ПЕРЕДМОВА

Орфографічний словник української мови містить слова й терміни літературної мови, які відбивають сучасний рівень розвитку суспільно-політичного життя, культури, науки, техніки тощо і які відображені в підручниках і посібниках середньої школи, а почасти й вищих навчальних закладів. Із правописного погляду ці слова переважно становлять певні труднощі щодо написання. До реєстру насамперед уведено слова, які є базою для утворення інших слів, ширше вживані похідні слова, а також чимало слів, які ввійшли в обіг останнім часом і стали літературною нормою. До словника внесено також поширені географічні назви, назви держав, народів, мешканців міст, зроблено уточнення в написанні певних слів згідно з 4-м виданням «Українського правопису» (1993 р.). Історична лексика подається з обмеженням, а застарілі, діалектні, рідковживані й розмовнознижені слова до словника не включено.

Слова розташовано за абеткою й подано в початкових формах. Омоніми розмежовуються арабськими цифрами праворуч угорі: **коса¹** й **коса²**. Граматичні омоніми мають при собі позначки, що вказують на належність слова до певної частини мови, наприклад: *дієпр.* — *дієприкметник*, *прикм.* — *прикметник* та ін. При паронімах (близькозвучних словах) у дужках дано пояснення, наприклад: **адрес**, *р.* **адреса (вітальний лист)** і **адреса (місце мешкання)**.

Із граматичних форм іменника, які подано в повному написанні, крім родового відмінка однини (**у́чень, р. у́чня**), а для іменників, уживаних тільки в множині, — родового множини (**са́ни, р. сане́й**), наводяться ще:

- 1) давальний і місцевий відмінки однини іменників першої відміни з основою на **г, к, х** (**річка, д. і м. рі́чці**);
- 2) кличний відмінок при назвах осіб;
- 3) орудний відмінок однини іменників жіночого роду I (із закінченням **-ія**) та III відмін (**ака́ція, ор. ака́цією; ра́дість, р. ра́дості, ор. ра́дістю**), іменників чоловічого роду II відміни м'якої та мішаної груп, із кінцевим **р** (**боєць, р. бійця́, ор. бійце́м; дощ, р. дощу́, ор. доще́м; ама́тор, р. ама́тора, ор. ама́тором**), а також іменників IV відміни (**маля́, р. маля́ти, ор. маля́м**).

При дієсловах, крім I та II особи однини й III особи множини (а при дієсловах II дієвідміни й III особи однини) теперішнього та майбутнього часів, якщо відбувається чергування звуків або зміна наголосу, наводяться й форми минулого часу в чоловічому й жіночому родах, а також форми II особи однини та множини наказового способу (**нести́, несú, несéш, несúть; мин. ніс, несла́; нак. неси́, неси́ть**). Коли відсутні I та II особи однини теперішнього та майбутнього часів, при дієслові наводиться III особа однини й множини відповідного часу: **палахкоті́ти, палахкоті́ть, палахкотя́ть**.

Прикметники та порядкові числівники твердої групи подано тільки в чоловічому роді: **безме́жний, дев'я́тий**, а м'якої групи — в чоловічому, жіночому та середньому родах: **сі́ній, сі́ня, сі́нє; трéтій, трéтя, трéте**. Кількісні та особові числівники, зворотний і питальні займенники (**хто, що**) подаються в усіх формах: **сі́м, р. семи́ й сімо́х, д. семи́ й сімо́х, ор. сьома́ й сімома́, м. (на) семи́ й сімо́х; хто, р. кого́, д. кому́, ор. ким, м. на ко́му (кі́м)**.

Якщо те чи інше слово має дві форми, вони обидві подаються у словнику.

Невідмінювані слова мають при собі ремарку **невідм.**, а незмінні — позначку **незм.** і вказівку на належність їх до тієї чи іншої частини мови.

Граматичне оформлення слів із початковими **в** та **у** подано при частіше вживаних варіантах, біля яких у дужках із знаком рівності (=) наведено рідше вживані: **вжива́ти, вжива́ю, вжива́єш, вжива́ють, (=ужива́ти)**. Рідше вживані варіанти, які подані за абеткою без граматичного оформлення, відіслані на основний варіант: **у́сє́віт=вє́сє́віт**. Однаково вживані варіанти мають граматичне оформлення як на **в**, так і на **у**, а в кінці кожного з них у дужках із знаком рівності наведені їх варіанти: **вдоскона́лення, р. вдоскона́лення, р. мн. вдоскона́лень (=удоскона́лення) й удоскона́лення, р. удоскона́лення, р. мн. удоскона́лень (=вдоскона́лення)**.

На всіх словах поставлено наголос. Якщо слово має два наголоси, то це означає, що воно може вживатися як з першим, так і з другим наголосом: **вєсн́яній**.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ

виг. — вигук

д. — давальний відмінок

д. і м. — давальний і місцевий відмінки

дієпр. — дієприкметник

ж. — жіночий рід

займ. — займенник

з ін. знач. — з іншим значенням

зн. — знахідний відмінок

ім. — іменник

і под. — і подібні

іст. — історична назва

кл. — кличний відмінок

м. — місцевий відмінок

мин. — минулий час

мн. — множина

н. — називний відмінок

нак. — наказовий спосіб

невідм. — невідмінюване слово

незм. — незмінне слово

ор. — орудний відмінок

прийм. — прийменник

прикм. — прикметник

присл. — прислівник

присл. спол. — прислівникове сполучення

р. — родовий відмінок

р. мн. — родовий відмінок множини

с. — середній рід

спол. — сполучник

та ін. — та інше

ч. — чоловічий рід

част. — частка

числ. — числівник

А

- абажу́р, *р.* абажу́ра, *ор.* аба-
жу́ром
абéтка, *д. і м.* абéтці
абза́ц, *р.* абза́цу
абіколи, *присл.*
абікуди, *присл.*
абіхто, *р.* абікого
абіщо, *р.* абічого
абіяк, *присл.*
абіякий
або́ ж, *спол.*
абонемéнт, *р.* абонемéнту
абрeвіату́ра
абрикóс, *р.* абрикóсу
абрикóса
абрикóсовий
абсолю́тний
абстра́ктний
аванга́рд, *р.* аванга́рду
аванга́рдний
ава́нс, *р.* ава́нсу
авантю́ра
ава́рія, *ор.* ава́рією
авже́ж, *част. (так, звича́йно)*
авіа́ція, *ор.* авіа́цією
австра́лієць, *р.* австра́лійця,
кл. австра́лійцю, *ор.* австра-
лі́йцем, *мн., н.* австра́лійці
австра́лійський
Австра́лія, *ор.* Австра́лією
австрієць, *р.* австрі́йця, *кл.* ав-
стрі́йцю, *ор.* австрі́йцем,
мн., н. австрі́йці
австрі́йський,
Австрі́я, *ор.* Австрі́єю
- автобіографі́чний
автобіографі́я, *ор.* автобіографі́-
фією
авто́бус, *р.* авто́буса
авто́граф, *р.* авто́графу
автома́т, *р.* автома́та
автома́тичний
автомаши́на
автомо́біль, *р.* автомо́біля,
ор. автомо́білем
автомо́більний
а́втор, *р.* а́втора, *кл.* а́втора,
ор. а́втором
авторитéт, *р.* авторитéту
(*вплив, значення*) й автори-
тéта (*про особу*)
авторитéтний
автору́чка, *д. і м.* автору́чці,
мн., р. автору́чок
автоста́нція, *ор.* автоста́нцією
автотра́нспорт, *р.* автотра́н-
спорту
аге́нт, *р.* аге́нта, *кл.* аге́нте
агіта́ція, *ор.* агіта́цією
агітува́ти, агіту́ю, агіту́єш,
агіту́ють
агра́рний
агресі́вний
агресі́я, *ор.* агресі́єю
агресор, *р.* агресора, *кл.* агре-
соре, *ор.* агресором
агроно́м, *р.* агроно́ма, *кл.* агро-
но́ме
агроно́мічний
а́грус, *р.* а́грусу

адвока́т, *р.* адвока́та, *кл.* адво-
ка́те

адже́ ж, *спол. і част.*

адміністративний

адміністратор, *р.* адміністра-
тора, *кл.* адміністраторе,
ор. адміністратором

адміністрація, *ор.* адміністра-
цією

адмірал, *р.* адмірала, *кл.* адміра́ле
адрес, *р.* адреса (*вітальний*
лист)

адреса, *мн., н.* адреси (*місце*
мешкання)

адресувати, адресую, адресу-
єш, адресують

аеродром, *р.* аеродрому

аеропорт, *р.* аеропорту

аж, *част., спол.*

аж ніяк

аж ось

азарт, *р.* азарту

азбест, *р.* азбесту

азбука, *д. і м.* азбуці

Азербайджан, *р.* Азербайджану
азербайджанець, *р.* азербай-
джанця, *кл.* азербайджанцю,
ор. азербайджанцем, *мн., н.*

азербайджанці

азербайджанський

Азія, *ор.* Азією

Азовське море

азот, *р.* азоту

азотний

аїр, *р.* аїру, *ор.* аїром

айва́

аїсберг, *р.* аїсберга

аїстра, *мн., н.* аїстри

академік, *р.* академіка, *кл.* ака-
деміку

академічний

академія, *ор.* академією

акація, *ор.* акацією

акварель, *р.* акварелі, *ор.* аква-
реллю

акварельний

акваріум, *р.* акваріума

акомпанемент, *р.* акомпане-
менту

акомпанувати, акомпаную,
акомпануєш, акомпанують

акорд, *р.* акорду

акордеон, *р.* акордеона

акробат, *р.* акробата

акт, *р.* акта (*документ*) і акту
(*дія*)

актив, *р.* активу

активіст, *р.* активіста, *кл.* акти-
вісте

активний

актовий

актор, *р.* актора, *кл.* акторе,
ор. актором

актріса

актуальний

акула

акумулятор, *р.* акумулятора,
ор. акумулятором

акуратний

акцент, *р.* акценту

акціонер, *р.* акціонера, *кл.* ак-
ціонере, *ор.* акціонером

акція, *ор.* акцією

албанець, *р.* албанця, *кл.* албан-
цю, *ор.* албанцем, *мн., н.* албанці

Албанія, *ор.* Албанією

алба́нський

а́лгебра

алго́ритм, *р.* алго́ритмуале́, *стал.*алего́рія, *ор.* алего́рієюале́я, *ор.* але́єюалича́, *р.* аличі́, *ор.* аличе́юалма́з, *р.* алма́за (*інструме́нт*)*і* алма́зу (*міне́рал*)Алма́ті, *неві́дм.*алфа́віт, *р.* алфа́вітуальбо́м, *р.* альбо́муальпіні́ст, *р.* альпіні́ста, *кл.* альпіні́стеа́льт, *р.* а́льту (*го́лос*) *і* а́льтá (*співа́к*), *мн., н.* а́льті́альта́нка, *д. і м.* альта́нці,
мн., р. альта́нок

альто́вий

алюміні́євий

алюміні́й, *р.* алюміні́ю,
ор. алюміні́ємаля́рм, *р.* аля́рмуама́тор, *р.* ама́тора, *кл.* ама́то-
ре, ор. ама́тором

ама́торський

амбулато́рія, *ор.* амбулато́рієюАме́рика, *д. і м.* Аме́риціамерика́нець, *р.* америка́нця,
кл. америка́нцю, *ор.* амери-
ка́нцем, *мн., н.* америка́нці

америка́нський

амоніа́к, *р.* амоніа́ку

амора́льний

а́мпула, *мн., р.* а́мпуламфітеа́тр, *р.* амфітеа́тру,
ор. амфітеа́тромана́ліз, *р.* ана́лізу

аналізо́ваний

аналізува́ти, аналізу́ю, ана-
лізу́єш, аналізу́ютьанана́с, *р.* анана́са (*про плід*) *і*
анана́су (*про росли́ну*)ана́рхія, *ор.* ана́рхієюа́нгел, *р.* а́нгелаа́нгіна, *мн., р.* а́нгіна́нглієць, *р.* а́нглійця, *кл.* а́н-
глі́йцю, *ор.* а́нглійцем, *мн., н.*

а́нглійці

а́нглійський

А́нглія, *ор.* А́нглієюанекдо́т, *р.* анекдо́туаніза́шо, *присл.*аніскі́льки, *присл.*анке́та, *мн., р.* анке́танса́мбль, *р.* ансамб́лю, *ор.* ан-
са́мблем

Антаркти́да

Анта́рктика, *д. і м.* Анта́рктиці

анта́ркти́чний

анте́на, *мн., р.* антéн

антиса́ніта́рний

антоло́гія, *ор.* антоло́гієюанто́нівка, *д. і м.* анто́нівці,
мн., р. анто́нівоканто́нім, *р.* анто́німаантра́кт, *р.* антра́ктуантраці́т, *р.* антраці́туану́, *виг., част.*апа́ра́т, *р.* апа́рата (*прі́стрій*) *і*
апа́рату (*устано́ва*)апа́тія, *ор.* апа́тієюапельси́н, *р.* апельси́на

апельси́новий

апенди́цит, *р.* апенди́циту

Апенні́нський півострів

апетит, *р.* апетиту

апетитний

аплодисменти, *р.* аплодис-
ментів

апостол, *р.* апостола, *кл.* апостоле

апостроф, *р.* апострофа

аптека, *д. і м.* аптеці

аптекарь, *р.* аптекаря, *кл.* апте-
карю, *ор.* аптекарем

аптечка, *д. і м.* аптечки,
мн., р. аптечок

аптечний

ар, *р.* ара

араб, *р.* араба, *мн., н.* араби

арабський

арахіс, *р.* арахісу

Аргентина

аргентинець, *р.* аргентінця,
кл. аргентенцю, *мн., н.* ар-
гентінці

аргентінський

аргумент, *р.* аргументу

арешт, *р.* арешту

арифметика, *д. і м.* арифме-
тиці

арифметичний

арка, *д. і м.* арці, *мн., р.* арок

Арктика, *д. і м.* Арктиці

арктичний

аркуш, *р.* аркуша, *ор.* аркушем

армія, *ор.* армією

аромат, *р.* аромату

арсенал, *р.* арсеналу

артікль, *р.* артікля, *ор.* артік-
лем

артилеріст, *р.* артилеріста

артилерія, *ор.* артилерією

артист, *р.* артиста, *кл.* артисте

артіль, *р.* артілі, *ор.* артіллю,
мн., р. артілей

арфа, *мн., р.* арф

архаїзм, *р.* архаїзму

археологія, *ор.* археологією

архів, *р.* архіву

архіпелág, *р.* архіпелáгу

архітэктор, *р.* архітэктора,
ор. архітэктором

асамблея, *ор.* асамблеєю

а саме, *спол., част.*

асиміляція, *ор.* асиміляцією

асоціація, *ор.* асоціацією

астронавт, *р.* астронавта

астронómия, *ор.* астронómією

асфальт, *р.* асфальту

асфальтовий

атака, *д. і м.* атаці

атакувати, атакую, атакуєш,
атакують

ательє, *с.р., (невідм.)*

атестат, *р.* атеста́та

Атлантичний океан

атлас, *р.* атласу

атмосфе́ра

атмосфе́рний

ато́ж (*авже́ж*), *част.*

а то ж (*то він, а то ж я*)

а́том, *р.* а́тома

а́томний

аудито́рія, *ор.* аудито́рією

афі́ша, *р.* афі́ші, *ор.* афі́шею

Африка, *д. і м.* Афри́ці

африка́нець, *р.* африка́нця,
кл. африка́нцю, *ор.* афри-

ка́нцем, *мн., н.* африка́нці

африка́нський

ацетон, *р.* ацетону